DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

30. april 2002 *

I sag C-400/00,

angående en anmodning, som Tribunal Judicial da Comarca do Porto (Portugal) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Club-Tour, Viagens e Turismo SA

mod

Alberto Carlos Lobo Gonçalves Garrido,

procesdeltager:

Club Med Viagens L^{da},

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 2, nr. 1, i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure (EFT L 158, s. 59),

* Processprog: portugisisk.

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, F. Macken, og dommerne C. Gulmann (refererende dommer) og J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: A. Tizzano
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— den portugisiske regering ved L. Fernandes og M. Telles Romão, som befuldmægtigede

— den belgiske regering ved A. Snoecx, som befuldmægtiget

— den spanske regering ved R. Silva de Lapuerta, som befuldmægtiget

— den franske regering ved G. de Bergues og R. Loosli-Surrans, som befuldmægtigede

— den østrigske regering, H. Dossi, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. França, som befuldmægtiget,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 17. januar 2002,

afsagt følgende

Dom

1 Ved beslutning af 31. oktober 2000, indgået til Domstolen den 3. november 2000, har Tribunal Judicial da Comarca do Porto (Portugal) i medfør af artikel 234 EF forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 2, nr. 1, i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure (EFT L 158, s. 59, herefter »direktivet«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag anlagt af Club-Tour, Viagens e Turismo SA (herefter »Club-Tour«) mod Alberto Carlos Lobo Gonçalves Garrido (herefter »hr. Gonçalves Garrido«) vedrørende betaling af prisen for en turistrejse.

Relevante retsforskrifter

3 Direktivet har til formål at tilnærme medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, der sælges eller udbydes til salg på Fællesskabets område.

4 Direktivets artikel 2, nr. 1, bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

1) Pakkerejse: en på forhånd fastlagt kombination af mindst to af nedenstående elementer, der sælges eller udbydes til salg til en samlet pris, og når ydelsen har en varighed på over 24 timer eller omfatter en overnatning:

   a) transport

   b) indkvartering

   c) andre turistmæssige ydelser, som udgør en væsentlig del af pakkerejsen, men som ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering.

Særskilt fakturering af de enkelte elementer af en bestemt pakkerejse fritager ikke rejsearrangøren eller formidleren for forpligtelserne i henhold til dette direktiv.«

5 I afsnittet under litra j) i bilaget til direktivet anføres der følgende:

»Oplysninger, der skal indgå i kontrakten, når de har betydning for den pågældende pakkerejse:

[...]

j) ethvert særligt ønske, som forbrugeren har givet udtryk for over for rejsearrangøren eller formidleren ved bestillingen af rejsen, og som de begge har accepteret.«

Hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

6 Hr. Gonçalves Garrido købte hos Club-Tour for en pris af 1 692 928 PTE en rejse omfattende flybilletter og indkvartering i to uger med helpension på feriecentret Gregolimano (Grækenland).

7 Med henblik på denne rejse købte Club-Tour et ophold hos rejsebureauet Club Med Viagens L[da] (herefter »Club Med«). Det var således Club Med, der påtog sig

at foretage den nødvendige bestilling på feriecentret Gregolimano af indkvartering, forplejning og befordring lokalt til feriecentret, der udarbejdede og offentliggjorde programmet for opholdet, og som fastsatte den samlede pris for det.

8 Straks ved ankomsten på feriecentret måtte hr. Gonçalves Garrido og hans familie konstatere, at centret var hjemsøgt af tusindvis af hvepse. Dette forhindrede dem under hele opholdet i i fuldt omfang at få glæde af deres ferie. Hr. Gonçalves Garrido havde med det samme bedt om, at han og hans familie blev flyttet over til et andet feriecenter, men hans ønske kunne ikke imødekommes af Club-Tour, idet Club Med, som Club-Tour havde taget kontakt til, havde tilkendegivet, at man ikke var i stand til hurtigt at skaffe et egnet alternativ.

9 Da hr. Gonçalves Garrido vendte hjem, nægtede han derfor at betale den pris for rejsen, som var aftalt med Club-Tour. Club-Tour anlagde herefter sag ved Tribunal Judicial da Comarca do Porto med påstand om, at hr. Gonçalves Garrido tilpligtes at betale den pågældende pris. Ved denne ret har Club-Tour bl.a. bestridt, at direktivet finder anvendelse i den foreliggende sag, og har gjort gældende, at den pågældende rejse ikke var omfattet af direktivets anvendelsesområde.

10 Da Tribunal Judicial da Comarca do Porto er af den opfattelse dels, at direktivet skal beskytte forbrugeren af turistmæssige ydelser ved at gøre rejsearrangører og formidlere ansvarlige for de skader, der påføres forbrugeren som følge af mangelfuld opfyldelse af kontrakten, dels at national ret skal fortolkes og anvendes i overensstemmelse med direktivets bestemmelser, har retten forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er rejser, der er arrangeret af formidleren efter anmodning fra og på foranledning af forbrugeren eller en begrænset gruppe af forbrugere i overensstemmelse med deres ønsker, og som omfatter transport og ind-

kvartering på et feriecenter til en samlet pris, omfattet af anvendelsesområdet for begrebet »pakkerejse« i direktivets artikel 2, nr. 1, når ydelsen har en varighed på over 24 timer eller omfatter en overnatning?

2) Kan udtrykket »en på forhånd fastlagt kombination« i denne bestemmelse fortolkes således, at der dermed henvises til det tidspunkt, hvor kontrakten indgås mellem formidleren og kunden?«

Det første spørgsmål

11 Med det første præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om begrebet »pakkerejse« i direktivets artikel 2, nr. 1, skal fortolkes således, at den omfatter rejser, der er arrangeret af en formidler efter anmodning fra en forbruger eller en begrænset gruppe af forbrugere i overensstemmelse med deres ønsker.

12 Som foreslået af de regeringer, der har indgivet indlæg til Domstolen, og af Kommissionen må dette spørgsmål besvares bekræftende.

13 Direktivet, som bl.a. har til formål at beskytte forbrugere, der køber »pakkerejser«, indeholder i artikel 2, nr. 1, en definition af begrebet, hvorefter det, for at en ydelse kan anses for at være en pakkerejse, kun kræves dels, at kombinationen af turistmæssige ydelser, som en rejseformidler sælger til en fast pris, omfatter to af de tre ydelser, der er nævnt i samme bestemmelse (nemlig transport, indkvartering og andre turistmæssige ydelser, som udgør en væsentlig del af pakkerejsen, men som ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering), dels at ydelsen har en varighed på over 24 timer eller omfatter en overnatning.

14 Det kan ikke udledes af definitionen, at rejser, der er arrangeret efter anmodning fra en forbruger eller en begrænset gruppe af forbrugere i overensstemmelse med deres ønsker, ikke kan anses for at være pakkerejser i direktivets forstand.

15 Denne fortolkning understøttes af afsnittet under litra j) i bilaget til direktivet, hvori det anføres, at »ethvert særligt ønske, som forbrugeren har givet udtryk for over for rejsearrangøren eller formidleren ved bestillingen af rejsen, og som de begge har accepteret«, er blandt de oplysninger, der skal indgå i en kontrakt omfattet af direktivet.

16 Herefter skal det første spørgsmål besvares med, at begrebet »pakkerejse« i direktivets artikel 2, nr. 1, skal fortolkes således, at det omfatter rejser, der er arrangeret af en formidler efter anmodning fra en forbruger eller en begrænset gruppe af forbrugere i overensstemmelse med deres ønsker.

Det andet spørgsmål

17 Med det andet præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om begrebet »en på forhånd fastlagt kombination« i direktivets artikel 2, nr. 1, skal fortolkes således, at det omfatter kombinationer af turistmæssige ydelser, der er sammensat på det tidspunkt, hvor kontrakten blev indgået mellem formidleren og kunden.

18 Under hensyn til den besvarelse af det første spørgsmål, Kommissionen og de regeringer, der har indgivet indlæg til Domstolen, har foreslået, har de tillige foreslået, at det andet spørgsmål besvares bekræftende.

19 Da det ovenfor i denne doms præmis 16 er blevet fastslået, at begrebet »pakkerejse« i direktivets artikel 2, nr. 1, skal fortolkes således, at det omfatter rejser, der er arrangeret i overensstemmelse med forbrugerens ønsker, må begrebet »en på forhånd fastlagt kombination«, som indgår i definitionen af pakkerejsen, nødvendigvis dække tilfælde, hvor kombinationen af turistmæssige ydelser er resultatet af de ønsker, forbrugeren udtrykte indtil det tidspunkt, hvor parterne nåede til enighed og indgik kontrakten.

20 Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at begrebet »en på forhånd fastlagt kombination« i direktivets artikel 2, nr. 1, skal fortolkes således, at det omfatter kombinationer af turistmæssige ydelser, der var sammensat på det tidspunkt, hvor kontrakten blev indgået mellem formidleren og kunden.

Sagens omkostninger

21 De udgifter, der er afholdt af den portugisiske, den belgiske, den spanske, den franske og den østrigske regering samt af Kommissionen, som har indgivet indlæg til Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Tribunal Judicial da Comarca do Porto ved beslutning af 31. oktober 2000, for ret:

1) **Begrebet »pakkerejse« i artikel 2, nr. 1, i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, skal fortolkes således, at det omfatter rejser, der er arrangeret af en formidler efter anmodning fra en forbruger eller en begrænset gruppe af forbrugere i overensstemmelse med deres ønsker.**

2) **Begrebet »en på forhånd fastlagt kombination« i artikel 2, nr. 1, i direktiv 90/314 skal fortolkes således, at det omfatter kombinationer af turistmæssige ydelser, der var sammensat på det tidspunkt, hvor kontrakten blev indgået mellem formidleren og kunden.**

Macken Gulmann Cunha Rodrigues

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. april 2002.

R. Grass F. Macken

Justitssekretær Formand for Tredje Afdeling